Сьогодні я чітко визначився — буду військовим. Я переконаний, для того, щоб на планеті був мир, треба міцно тримати в руках зброю. Наш світ жорстокий і брудний, і для мене зовсім не є великим задоволенням відчувати себе частиною нашої броньованої, замаскованої, на гусеничному ходу державної потвори, начиненої бінарними та нейтронними зарядами. Але кожен народився для того, щоб жити, і боротися за життя, і перемагати. Я маю свою мету. І я йду. Не до смерті, хоча й знаю, що я не вічний і віх мій короткий. Я йду не в безсмертя. Чудес не буває. Я намагаюсь безстрашно і чесно просто йти по палаючій линві життя.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Вечори він любив з дитинства. Це почуття передалося генералові від батька. Ось вже скоро вісім років, як старий Петер Девіс пішов назавжди з цього прекрасного світу. Але до сина, до генерала Девіса, батько часто приходив у снах. Вони, як і колись давно-давно, виходять у безкрайній степ і безконечно довго йдуть у променях рожевого призахідного сонця. Батьківську ферму знали багато хто, як і багато хто хотів би бачити своєю власністю. Мальовнича степова місцинка. Батько приходив до сина у снах, клав йому руку на плече і, вдивляючись у червону кулю призахідного сонця, як і колись за життя, часто повторював: "Ще один день проминув, мій синку. Кожен наш день — це маленька подоба цілого життя від народження до смерті, як від світанку до темені ночі. Я кожного вечора, сину, запитую себе — як я прожив свій день? Я живу чесно. Повір мені, сину. І знай, що жити чесно дуже нелегко. Але для мене ще важче відчуватися якимось коров’ячим млинцем, якому ні перед ким не соромно, і який ні за що не відповідає. Я живу чесно, сину..."

Батька радувало свого часу, що син став військовим, але водночас і лякало. Старий Петер Девіс обожнював дисципліну і ненавидів будь-яке знущання та насильство. Одного разу він сказав: "Мені легше відразу убити, аніж когось образити чи принизити". Можливість військової

синової кар’єри батько сприйняв по-філософськи: "Армія — це суцільне насильство, але й дисципліна. В армії, мені видається, легше прожити чесно. Дивися сам, сину. Тобі жити. А я не заперечую".

Вечір. Червоне сонячне коло опустилося за небокрай, криваво лямуючи опецькуваті важкі хмари. Довкола — пустельний краєвид з сірими приземкуватими куполами, що випиналися з-під землі шапинками велетенських грибів. Підземна база військових космічних досліджень — його робота і його батьківщина, його любов і його ненависть. Маленький шматочок сучасного світу, котрий пнеться зазирнути в майбутнє примруженим оком перископа.

Раз у раз із роззявленої темної пащеки підземного аеродрому вихоплювалась крилата вогненна птаха і з хрипким надривним посвистом швидко набирала висоту, зникала у вечоровому присмерку, а невдовзі поверталася, немов відштовхнувшись десь у глибинах неба від невидимого батута, з надсадним клекотом ховалася під землею.

Вдень і вночі над базою постійно висіли чотири вертольоти, виповнюючи рокотанн’ям доколишню пустелю. Невгамовне торохтіння вертольотів на когось незвиклого діяло б украй гнітюче. Але чужих на території бази ніколи не бувало. Генерал же до того всього звик.

Констанцій Девіс повільно йшов вузькою бетонованою доріжкою від одного бункера до іншого, немов від одного, присипаного піском, куща перекотиполя до другого. Йшов стомлено, закінчуючи свій традиційний вечірній моціон. Вже не молодий, щоб не казати — старий. Але ще міцний, худорлявий, підтягнутий, глибокі зморшки на обличчі, погляд вольовий і трохи цинічний. Криваві відблиски призахідного сонця.

"Тільки сувора дисципліна і відданість своєму командуванню роблять із людини справжнього солдата, а Із солдата — людину. Іншого не дано. І в цьому солдатське щастя. Навіть для генерала", — вчувався йому власний старечий голос і власний старечий сміх десь іздалеку.

За кілька метрів від масивних дверей одного з бункерів генерал Девіс зупинився, глянув на годинник і замислився, щось подумки рахуючи. Потім швидко, рішуче попростував до бункера, набрав код, і двері прочинилися. З десяток високих східців вели під землю до невеличкого ошатного холу, який геть не нагадував військове приміщення — килими на підлозі, у вазонах попід стінами росли квіти, переважно троянди, червоніли під холодним штучним освітленням. Вікон, ясна річ, не було. На стінах — картини не дуже великого формату. Притишена бравурна маршева музика лунала з бетонного піднебесся. Декілька м’яких глибоких зеленкавих крісел нудьгували обабіч волохатої доріжки, яка вела до ще одних дверей, за котрими — довгий і похилий углиб коридор, жовтаво освітлений, на стінах — теж картини: графіка, портрети видатних полководців, сцени баталій, колишніх та сучасних, космічних.

Генерал пройшов до кінця коридора, і перед ним прочинилися ще одні масивні двері.

Кабінет полковника Фореста на перший погляд був схожий на найсучаснішу лабораторію — мережива дротів і багатоповерхові стелажі приладів. Полковник сидів за своїм столом, обернувшись до одного з невеликих екранів позад себе, стежив за зеленкавим зайчиком, котрий мережив свої складні письмена.

Генерал зайшов до кабінету і, стримуючи хвилювання, голосно мовив.

— Треба усіх підняти на ноги, Фред.

Полковник не обернувся, але застиг, мов закам’янів. Втупившись в екран, він чекав, що ж буде сказано далі.

— Щойно зі мною хтось зв’язався по телефону і запитав, чи полковник Форест уже отримав лист від Сіріуса? Дуже дивний дзвінок,

Фред. Тобі не видається? — в’їдлива іронія, тамований гнів у голосі. — Під загрозою програма "Зевс".

Лисий, із широкою чорною бородою полковник Форест повільно обернувся й глянув на генерала пильно, навіть вивчаюче.

— Я не отримував ніякого листа від шановного… як ви сказали, Сіріуса. З ваших слів я ще нічого не можу збагнути, пане генерал.

В цей час на пульті перед полковником ожив записуючий пристрій, заторохтіла машинка.

"ПОПЕРЕДЖУЄМО. ПРОГРАМА "ЗЕВС" НЕ БУДЕ ВИКОНАНА ЗА БУДЬ-ЯКИХ ОБСТАВИН. МОЖЛИВІ ЖЕРТВИ. СІРІУС".

Полковник мовчки, незворушно читав. Жоден м’яз не здригнувся на його обличчі. Видрукуваний текст врешті впав на його стіл.

— То, кажете, хтось вам зателефонував, пане генерал? — тихо запитав Форест.

— Так. І я насамперед хотів би тебе запитати, Фред, відколи це зв’язатися зі мною стало легше, ніж із провінційним сортиром? Як це все розуміти? Гадаю, це не твої жарти, Фред?

— Я ніколи не мав слави жартівника, — похмуро буркнув полковник і простягнув генералові щойно видрукуваний текст.

— Погляньте… Ось про цей лист ви мене запитуєте. Але я ще нічого не можу сказати…

Генерал Девіс уважно роздивлявся аркуш цупкого паперу:

— Лист надійшов по двісті десятому каналу. Чи не такі" Чому ти мовчиш, Фред?! — гнівно крикнув.

— Я доповім свої міркування з цього приводу через півгодини. Добре?

— Треба всіх підняти на ноги. Ми ще маємо час... До речі, не забувай, Фред, що саме в твоїх руках безпека нашої бази і безпека виконання програми "Зевс"! Ти мене зрозумів, Фред?

Полковник дивився на генерала похмуро й тупо, майже бездумно.

— Ви мене зрозуміли, полковнику?!

Форест нарешті спромігся видобути з себе подобу кволої усмішки, якоїсь потойбічної і відстороненої:

— Я вас зрозумів, пане генерале.

— Як бачиш, Фред, я прийшов особисто, аби не користуватися нашим зв’язком, на який, виявляється, просто гріх покладатися. — Девіс кинув на стіл полковникові лист Сіріуса.

Якусь мить вони мовчали, напружено дивлячись просто в очі один одному. Нарешті генерал повільно повернувся і вийшов з кабінету. Притишено лунали його кроки, було чути, як він зупинився біля пневмокапсули, як розчинилися і зачинилися її стулки. Запанувала глибока тиша.

Раптом полковник ніби ожив. З його обличчя зникла маска відчуження. Він швидко і тихо, мов кішка, підійшов до одного з пультів, натиснув потрібну клавішу.

— Сьомий?!

— Сьомий слухає..

— Щойно я отримав повідомлення за підписом Сіріус по двісті десятому каналу. Терміново треба простежити проходження цього сигналу. А також — негайно представити мені записи усіх сьогоднішніх телефонних розмов генерала Девіса.

— Зрозуміло, — хриплий металевий голос.

Полковник Форест закурив. Він досить довго сидів у задумі, згодом набрав номер генерала Девіса:

— Пане генерал!

— Слухаю, Фред..

— О котрій годині точно телефонував вам отой Сіріус?

— О дев’ятій годині і сорок три хвилини.

— Сьогодні?

— Атож.

— Спасибі.

Полковник Форест закопилив губи, зосередившись на розробці якоїсь психологічно-ситуаційної моделі. Він завжди досить кумедно закопилював губи, коли в самоті поринав у багатодумний вир професійних клопотів.

Сьогодні я став батьком. Відчув себе ланкою правічного ланцюга поколінь. Я — син і батько в одній особі… Як легко розривається будь-який ланцюг в нашому світі. Як легко, мов свічку, можна загасити кожну людську душу.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

В підземному номері астронавта Джозефа Девіса лунала тиха ритмічна музика.

Дзвінок відеоселектора пролунав несподівано, навіть ґвалтовно. Джозеф злякано кинувся з канапи і якусь мить не міг збагнути, що ж трапилось? Тривога?! Навчання?! Хто потурбував його? Проте до селектора він пішов удавано спокійно, розважливо. Проходячи повз великий кольоровий у повний зріст портрет на стіні, Джозеф дав щигля по кінчику носа привабливій дівчині у рожевій сукні під блакитною газовою вуаллю.

— Слухаю.

На екрані з’явилося обличчя генерала Девіса. Батько втомлено дивився на сина.

— Ти ще не спиш, Джозефе?

— Ні, пане генерал. Я перед сном люблю послухати музику.

— Ти не хочеш трохи подихати зі мною свіжим повітрям? Ми давно з тобою не бачились, Джозефе.

— Так. Безумовно, я дуже хочу подихати разом з вами свіжим повітрям, пане генерал.

— Облиш блазнювати. Я тобі насамперед батько… Чекаю тебе на сьомому виході. Вже на поверхні. Не барися.

Джозеф одягнувся, не поспішаючи, накинув на себе оранжевий тренувальний комбінезон і, насвистуючи веселу мелодійку, подався до кабіни пневмокапсули.

Він не відразу побачив батька у темені ночі. Зоряне чисте небо над головою. Рокотання патрульних вертольотів, періодичне надсадне дихання бойових машин, що вихоплювались раз у раз із підземного аеродрому. Впала в око червона жарина сигарети, і Джозеф здогадався, що то стоїть батько.

— Вітаю, пане генерал.

— Радий тебе бачити, мій хлопчику. Як самопочуття?

— Все нормально, батьку. Хіба я не твій син? Ти не маєш підстав сумніватися в мені. Все гаразд.

— Маю підстави, сину…

— Ти знову хочеш пофілософствувати про смисл життя? Вони повільно простували вузькою бетонованою доріжкою під акомпанемент вертольотного рокотання.

Бездонне зоряне небо над ними.

— Я вже вийшов із того віку, коли…

— Ти зараз саме у тому віці, Джозефе, коли власна дурість і обмеженість можуть видаватися мудрістю.

— Що ти хочеш від мене, тату?

— Я хочу допомогти тобі… Хочу тебе зрозуміти… Я не можу тобі розповісти багато чого…

— То й не треба, тату. Не муч ні себе, ні мене. Давай просто пошвендяємо перед сном. У мене завтра відповідальні тренування.

— Мені соромно, Джозефе, що я не зміг… що ми з тобою такі різні, майже чужі… Мені страшно, що я не зможу тебе врятувати, Джозефе…

— Батьку, ти знаєш, як я сприймаю подібні мудрствування і самокатування. Припини! Я насамперед — солдат, пане генерал! — В голосі Джозефа звучала іронія, але й гордість, якесь самолюбування водночас— Тільки сувора дисципліна і відданість своєму командуванню роблять із людини справжнього солдата, а із солдата — людину. Чи не так, батьку?

— Джозефе, в житті трапляються такі ситуації, коли для того, щоб порозумнішати, просто не залишається часу.

— Я з дитинства не люблю багатозначних натяків, батьку. Ти знаєш про це.

Генерал несподівано зупинився, дістав з кишені невелику морську мушлю, рапану, підніс її до вуха:

— Ти пам’ятаєш мого батька? Свого діда?

— Старого Петера Девіса? Безумовно, пам’ятаю… А чому ти запитуєш?

— Скоро вісім років, як він помер… Він дуже любив тебе…

— Він усіх любив…

— Твій дід був дуже порядною людиною… Я хочу тобі подарувати цю рапану. Хай тобі буде пам’ять про діда і про мене…

Джозеф розсміявся:

— І ти хочеш, аби я постійно носив при собі цю мушлю? Так, як ти? У мене ще не генеральські кишені, батьку, і не генеральське життя. Ти вже пробач… — Джозеф досить безцеремонно відхилив батьківську руку. — Колись згодом, батьку, коли стану бодай полковником.

Син довго сміявся, а генерал дивився на нього, приховуючи біль.

— Це я винен, що ти виріс таким… Я хочу востаннє порадити, як батько синові…

— Ти знову хочеш мені запропонувати відмовитись від польоту за програмою "Зевс"? Але чому? Я хочу літати! Я доклав немало зусиль, щоб домогтися цього права. І ти мені ні в чому не допоміг, батьку!

— Я міг би тобі й перешкодити. Але не робив того. Ти сам творець власної долі.

— Як ти любиш довго балакати, батьку. Якщо я справді творець власної долі, то я пішов спати. У мене завтра напружений день, і зараз я хочу одного — заснути і добре відпочити.

Джозеф солодко позіхнув, і було важко збагнути, чи він просто хоче подратувати батька, чи справді вибився зі сну.

— До речі, ти мені можеш розказати хоч щось конкретно про програму "Зевс"? Що тебе так бентежить?

— Я не маю права нічого тобі говорити конкретно, але… я передчуваю біду. Програма "Зевс" не буде виконана ні за яких обставин. І я не хочу, аби ти, мій єдиний син…

— Ти хочеш, щоб полетів інший? Замість того щоб забезпечити виконання відповідального завдання, щоб все зробити для нашої безпеки, ти, батьку, намагаєшся просто усунути мене від польоту?! Мені соромно. Врешті безпека — то клопіт полковника Фореста. А він своє діло знає! Думаю, ти можеш залишити собі оті передчуття біди. Я не хочу більше про це слухати! Я солдат! І цим все сказано, пане генерал. Ми з вами — солдати!

— Тобі справді байдуже, в чому полягатиме суть програми, яку ти будеш виконувати? Що ти знаєш про програму "Зевс"?

— Я знаю стільки, скільки мені дозволено знати. І я виконаю будь-яку програму. Я солдат. Я астронавт. І в цьому моє життя і моє щастя. Ти мені ніколи ні в чому не допоміг! Навіть грішми ти мене не балував! А тепер хочеш відверто перешкодити?! Участь у програмі "Зевс" поставить мене в ряд кращих астронавтів планети.

— Не поставить, сину. Ти загинеш.

— Всі ми колись загинемо. І ті, котрі не братимуть ніякісінької участі у виконанні програми "Зевс", також. Чи, може, ти сумніваєшся в цьому? Я хочу спати. На добраніч. А ти можеш хоч до півночі на свіжому повітрі слухати дідову рапану. Може, придумаєш навіть пару віршиків. У кожного своє хобі. На добраніч, тату.

А стара мушля, власноручно піднята колись ще молодим Петером Девісом з морського дна, ловила істеричні голоси вертольотного неба і відгукувалась бентежно на генеральській долоні усіма глибинами свого вивареного колись у старій каструлі молюскового єства.

Непередбачене передбачення.

Захід сонця в густу траву.

Спогад перший. Останнє побачення.

Вічний докір. Невже я живу?

Наша совість народжена вдруге.

Хай з реторти, а все-таки є.

Передбачення болю і туги.

Захід. Сонце. Твоє і моє.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Полковник Форест ніколи не кривив душею. Він завжди говорив правду і лише правду, хоча переважно мовчав, а інколи жартував: "У наш наскрізь брехливий вік найкращий спосіб брехати і не попастися на брехні — говорити тільки правду".

Чорна широка борода надавала його лисій, завжди ретельно виголеній голові досить своєрідного вигляду. Він був схожий на турка, проте нікого з турків у роду не мав, навіть у Туреччині ніколи не бував, хіба що п’ятнадцять років тому пропливав біля турецьких берегів у підводному човні на глибині ста метрів.

У кабінеті пролунав безбарвний металевий голос:

— Полковнику Форест! Полковнику Форест!

— Я слухаю.

— Доповідаю. Представити для ознайомлення запис розмови з генералом Девісом о дев’ятнадцятій годині й сорок три хвилини не можу, оскільки о дев’ятнадцятій годині й сорок хвилин непередбачено вийшла з ладу тридцять сьома панель. Терміновий аварійний ремонт тривав сім хвилин без використання дублюючої системи запису та контролю.

— Чому не використовувалась дублююча система?

— Причини розслідуються.

— А що з тридцять сьомою? В чому справа?

— Поки що важко щось сказати напевне. Загалом, у тридцять сьомої закінчився термін експлуатації.

— Хтось заходив до бункера останнім часом?

— Протягом останніх десяти днів до третього бункера ніхто не заходив. Все працювало бездоганно, поточна профілактика автоматично проводилася вчасно.

— А хто останнім заходив до третього бункера?

— Ви, пане полковнику. Разом з генералом Девісом.

— Дякую за інформацію.

Полковник Форест незадоволено скривився, почухал свою лису голову, врешті солодко позіхнув:

— У пришельців із Сіріуса мене ніхто не змусить повірити. Своїх підозрювати вкрай важко, вони всі промацані до останньої ниточки. Але пару голів доведеться відкрутити для профілактики, щоб ніхто не звинуватив у бездіяльності.

Як нам набридло все. Чи просто ми

втомились?

Від мудрих слів і від ганебних дій.

І навіть цвіркуна сюрчання безневинне дратує нас.

Але як вижив він? Як вижив цей цвіркун між космосом і

атомом?

Як вижив він на полі бою за добро?

Заплющуєм повіки ще лиш на ніч, та мов назавжди.

Нам вже все одно. Одне болить, дратує, спать не дасть —

цвіркун, лайдак нещасний, дрібна погань,

порушив наш священний спокій,

перекричавши мегатонну благодать.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Анна була на два роки молодша від Петера Девіса. Два роки невелика різниця, особливо коли вже перевалило за вісімдесят. За два

роки перед смертю Петера стара Анна пережила інсульт, здолала цю біду, досить швидко звелася на ноги, тільки втратила слух. А розум мала чистий, як замолоду. Все пам’ятала, все розуміла і все хотіла знати. Поховавши чоловіка, вона, геть глуха, не побивалася надто. І нам те буде, й нам те буде. Для кого ж все, як не для нас? Анна ще затятіше бралася до будь-якої посильної роботи, повчала дітей — наймолодшу Лілі, котрій давно перевалило за сорок, та Анатоля, котрий після смерті батька успадкував господарство. Висохла, згорблена, маленька, мультиплікаційний горобчик із фільмів Флоріана, зморшкувата, мов казковий гномик, і глуха як пень, стара Анна була колоритною фігурою. Певною мірою їй допомагала давня професія. Коли вони познайомилися з Петером, вона була вчителькою у школі глухонімих дітей. Уміла читати з губ, уміла і вчила розмовляти на мигах. Наче господь знав, що вона мусить оглухнути на старості. Бог навчив її орієнтуватися в безголосому світі замолоду. Вона не відчувала себе нещасною. Працювала, працювала, працювала. Майже щодня згадувала свого найстаршого, Констанція — генерала й космічного вовка. Він бував удома вкрай рідко. Власне, після смерті старого Петера вона й не бачила сина жодного разу. Хоча й навіщо бачити, коли знаєш, що він живий, здоровий і що можеш просто гордитися своїм сином-генералом. Він уже не такий красивий, як замолоду, але пам’ять береже його образ ще з пелюшок… Анна ніколи не скаржилась на пам’ять.

Анатоль діждався, коли всі сіли за стіл. Налив по чарочці бренді. Вже ніхто нікуди не поспішав. Вечір. І запрограмоване відзначення річниці — вісім років тому помер старий Петер Девіс.

Повсідалися, притихли — стара Акна, молодцюватий Анатоль, уже беззубий, зате прекрасної роботи протези час від часу білосніжно висвічувалися стриманою усмішкою, довговида, якась винувато-здивована Лілі та її двадцятип’ятирічний син, Ерік, з молодою дружиною, вони вчора приїхали на роковину. Ерік — водій на далеких трасах, вилицюватий, дитинно насуплений. А Катрін — юне чорнокосе створіння з хлопчачою зачіскою і меткими очима, вона ще освітлювалася зсередини самоусвідомленням того, що вона вже заміжня жінка, дочка

власника кількох бензоколонок. Вони з Еріком побралися лише минулого року, тож стара Анна бачила Катрін вдруге. Та й Еріка, відколи той утік з дому на самостійні хліби, не бажаючи бабратись на фермі та коло землі, вона бачила дуже рідко.

В небі над будинком з надривним гулом пролетіли важкі бомбардувальники.

Анатоль спроквола відкашлявся, взяв до рук чарку і, відкинувшись у глибокому кріслі, хрипкувато промовив:

— Ну, от ми й зібралися… Лілі, не перекинь батькову чарку, — тарілка та повна чарка старого Петера Девіса стояли на чільному місці. — Сьогодні з нами немає Констанція й Джозефа, вони в нас люди військові, — на обличчі Анатоля засвітилася шаноблива і водночас зверхня усмішка. — Де вже їм опускатися зі своїх небесних висот до наших земних низин… Одне слово, хай земля буде пухом нашому батькові, твоєму, Еріку, дідові…

Анатоль випив, поставив чарку на стіл.

За його спиною у глибині кімнати світив кольоровим екраном телевізор. Звук його приглушений до ледь чутного шамкотіння. На великому екрані вистрибували напівголі дівиці на тлі якогось зеленого павутиння.

— Я вимкну телевізор, добре? — пошепки запитала Катрін, нахилившись до Еріка. — Навіщо він зараз?

— Хай світить, — буркнув Ерік, наминаючи шинку з солоним помідором. — Або вимкни, якщо тобі заважає. Будь як вдома.

Катрін повільно підвелася і пішла до телевізора, але стара Анна відразу зрозуміла її намір, зупинивши голосним вигуком:

— Не треба! Хай світить! То для мене. Я ж все одно нічого не чую. А вони, бачиш, плигають. Колись і я була такою молодою.

Стара Анна тримала чарку в долонях, гріла її своїм теплом, пригублювала час від часу, мов круча в калюжку встромлювало свого дзьобика.

Катрін, ніяково усміхаючись, знову сіла до столу поруч із Еріком, щось шепнула йому на вухо, і той стиха розсміявся, а стара Анна, певна річ, нічого не змогла зрозуміти і голосно запитала Лілі:

— Що вона сказала? Лілі, що сказала Катрін?

— Вона сказала, — прокричала щосили Лілі, притулившись до лівого материного вуха, яке ще зберегло здатність хоч щось чути. — Вона сказала, що ти і зараз ще нівроку! Ти ще не стара! Ти в нас — молодець!

Анна тихо, по-старечому щиро й безтурботно розсміялася:

— Ой, ні. Я вже стара. Я сама добре знаю, що вже стара, і коли це все трапилось? Ми з Петером навіть і незчулися… — Стара усміхалася, а по її зморшкуватих щоках текли скупі сльози, вона говорила швидко, скоромовкою. — Якби оце зараз… О, якби ж оце зараз, то ми б із Петером ні за чим не пошкодували, нічого б не пожаліли… Ми зараз би… — І замовкла, так і не сказавши, що ж було б, якби оце щось зараз… Утерла сльози.

В небі над будинком надовго завис вертоліт, набридливо рокотів, врешті подався геть.

Анатоль налив собі й Ерікові ще по чарці бренді. У жінок вони були майже повні.

На екрані телевізора напівголі дівиці змінилися броньованими потворами на гусеничному ходу, вони мчали одна за одною, викрешуючи траками іскри і здіймаючи хмари брунатної, наче аж масної куряви.

— Наш батько помер легко і швидко. Він зовсім не мучився. І жив він чесно… — проказав Анатоль. — Бажаю кожному з нас такої ж легкої смерті, — сказав, підняв чарку і випив.

— Що він сказав? — озвалася Анна. — Я нічого не зрозуміла?

— Він сказав, — Лілі прокричала матері на вухо, — що наш батьшо жив чесно!

— А то правда, — зовсім пошепки проказала стара Анна. — То свята правда. Петер був майже святим. Праведником. — Стара гріла в долонях чарочку бренді. — І помирав він легко. Він зовсім не мучився. В нього спершу піднялась температура, я подумала, що він просто застудився. А потім сказав, що вже третій день не може оправитись. Ну, думаю, все ясно. Значить, температура від інтоксикації. А Лілі не змогла поставити клізму. І я не змогла. Бо такий він був напружений. Довелося викликати лікаря… — Анна поставила чарку на стіл, утерла сльози. — Після клізми Петерові стало набагато краще. Температура почала спадати. Я заспокоїлась. Він ліг і заснув. А температура падала й падала. Коли я бачу, а він уже геть холодний. І не дихає. Я тоді як закричу, пам’ятаєш, Лілі, донечко, як закричу — твій папа помер!

Катрін нахилилася до Еріка:

— Вона справді нічого не чує?

— Нічогісінько. Але з губ дещо читає. Я ж тобі розповідав. Чому нічого не їси? Давай я тобі щось покладу.

— Я сама.

— Що вони говорять? — запитала стара у Лілі.

— Катрін каже, що ви з батьком, мабуть, прожили дуже щасливе життя? — прокричала Лілі.

Стара нараз задумалась, замовкла і втупилась в екран телевізора, де чорно-червоною потворною квіткою розростався гриб ядерного вибуху.

— Тобі скоро в рейс. Ти не пий багато.

— Все буде гаразд, — сказав Ерік і перехилив чарку.

— Батько казав, що бензин знову дорожчатиме.

— Ах, облиш. Як мені все обридло. Хай дорожчає. Мені вже все одно. Ти краще їж. Особисто я — голодний як пес.

За вікнами просвистіли швидкісні військові літаки, наче кілька разів хтось цвьохнув батогом.

— Бо ти випив. І тому в тебе апетит. А мені пити не можна. Ти ж сам знаєш.

— Що сказав Ерік? — запитала Анна.

— Він сказав, що ти дуже смачно все приготувала. Він їсть і не може зупинитися!

— А пам’ятаєш, Еріку, як ти малим любив мої пиріжки з вишнями? Пам’ятаєш? Я сьогодні не встигла зробити… Але ти їх так любив. Так

часто просив мене зробити пиріжки з вишнями, коли був ще маленьким…

На екрані люди в блискучих костюмах, з протигазними масками замість облич, хвацько витягували з пожарища обвуглені трупи.

Стара Анна підвелася, підійшла до секретера і щось довго там шукала. Врешті розгорнула якийсь цупкий папірець:

— Ось тут написано — причина смерті: церебральний атеросклероз… А я вже котрий рік собі думаю — склероз був у Петера, то правда, останні роки в нього пам’ять дуже погіршилась. Він все забував. Але ж хіба від цього помирають?

На екрані рожевотілі дівчатка знову вимахували струнками ніжками.

— Шкода, що з нами сьогодні немає Констанція й Джозефа, — сумно проказала стара Анна і раптом напружено вклякла, сторожко прислухаючись до чогось. Нарешті вона роздратовано крикнула: — Цвіркун! Це знову цвіркун! Дрібна погань! Він знову не даватиме мені вночі спати! Де він, Лілі? Його треба сьогодні ж виявити! І вбити!

Всі за столом завмерли, принишкли і врешті справді почули пронизливий і ніби жалібний голос цвіркуна. Всі розсміялися.

— Годі тобі мамо, симулювати. Все ти чуєш. — Анатоль басовито реготів, наливаючи собі ще бренді. — Якщо цвіркуна почула, значить, все гаразд.

— Що він сказав?

— Він сказав, що ти чуєш краще за нас усіх! — прокричала Лілі на ліве вухо. — Ніхто з нас цвіркуна не почув, а ти почула!

— О, цвіркун! Це така погань! Я цвіркуна і мертвою почую! Я їх ненавиджу, цвіркунів, — вигукнула стара Анна майже патетично, мов на сцені поганенького театру. — Я їх терпіти не можу. Де він, Лілі? Я сьогодні знову не засну!

— А Констанцій любить цвіркунів… — тихо мовила Лілі.

— Що ти сказала?!

— Я сказала, що Констанцій любить цвіркунів! Він любить слухати їхні голоси! — прокричала Лілі на вухо.

Стара Анна на мить задумалась, мов поринула у спогади, але досить швидко знову заговорила:

— Констанцій… Він справді любить… Він змалку такий жахливий був… Пам’ятаю, як він плакав, коли ми козу різали… Я все пам’ятаю… Але ж його немає з нами… Чуєш, Лілі? Донечко, пообіцяй, що ти спіймаєш цього цвіркуна.

На екрані зеленотілі дівчата грайливо вимахували стрункими ніжками на тлі чорно-червоного гриба ядерного вибуху.

А небо над будинком розколювалося від голосів важких бомбардувальників.

Сьогодні мав нагоду спостерігати за нашим новим президентом. Ах, як вони всі люблять пунктуальність, як дорожать кожною хвилиною свого дорогоцінного часу, скільки артистизму і театральних вболівань за долю всього людства, скільки багатодумних зморщок на чолі, скільки співчуття у голосі й розуміння бід чужих народів, що навіть хочеться повірити — президенти здогадуються, що є таке поняття, як людська совість.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Швидкісна авіётка з генералом Девісом і полковником Форестом вихопилась із пащеки підземного аеродрому не просто вчасно, а на півгодини раніше, аби мати достатньо вільного часу для уладнання можливих випадковостей.

Вони летіли низько-низько над брудно-жовтими піщаними дюнами, потім довго летіли над океаном.

Президент зустрів їх, не обертаючись, карбованою офіційною фразою:

— Ну, то що ви можете мені сказати особисто? — Він стояв, схрестивши руки на грудях, дивився у вікно.

— Ми доповідали про несподіване попередження… — глухо озвався генерал Девіс. — Якщо, безумовно, це можна назвати попередженням…

— Які заходи ви вжили? Мені видається, що потрапити на територію бази сторонній особі неможливо ні практично, ні теоретично. Принаймні, гадаю, для цього зроблено все можливе й неможливе. Чи я помиляюся? — Президент ще стояв до них спиною.

— Так, пане президент, служба безпеки у нас на найвищому рівні, — сказав генерал. — Я особисто задоволений полковником Форестом.

Президент стримано розсміявся і обернувся до них обличчям, жестом показуючи на крісла, в одне з котрих неквапно сів сам:

— Ви завжди відрізнялися своєрідним гумором, генерале Девіс. Ви кажете, що задоволені полковником Форестом. А ваш загадковий Сіріус, мабуть, також поділяє ваше задоволення. Чи не так?

— Це якесь непорозуміння, пане президент. Ми, власне, і хочемо порадитись…

— Ви потребуєте порад? Чи, може, сподіваєтесь, я особисто викрию вашого Сіріуса? До речі, не маю сумніву: це один із працівників бази.

— Це неможливо, пане президент. Всі пройшли найретельніші перевірки. Обслуга не має можливості виходити за межі території бази. Я вже мовчу, що за межами території, — пустеля на десятки кілометрів. Медичні огляди проводяться регулярно й ретельно.

— Медичні огляди? Чи не хочете ви сказати, що припускаєте можливість благуватих витівок? А несподіваний вихід з ладу тридцять сьомої панелі саме тоді, коли ваш психічнохворий Сіріус вирішив вам зателефонувати по двісті десятому каналу? Як це можна пояснити, генерале?

— Ми всіх підняли на ноги.

— Не маю сумніву. Але не чую нічого конкретного. Кого ви можете запідозрити?

— Підозрювати наших людей — це те ж саме, що підозрювати вас, пане президент.

— Он як? Цікаві аналогії.

— Мене бентежить підпис… Щось насторожує… — проказав полковник Форест. — Чому Сіріус?

— Але, сподіваюся, вам не спадає на думку підозрювати у втручанні в наші земні справи пришельців із Сіріуса?

— Безумовно, ні, пане президент. Але…

— Але я хочу, щоб ви запевнили мене в тому, що на території бази неможливо потрапити навіть сторонній земній блошиці, рідній земній блошиці. Я вже мовчу про екзотичних жителів далекого Сіріуса. До речі, Сіріус — це, здається, зірка. А на зірках, як мені відомо, ще не знайдено розумних форм життя. Чи не так, шановні? — Президент усміхнувся поблажливо і зверхньо.

Генерал з полковником перезирнулися.

— Ви мене змушуєте сумніватися, що для безпеки бази зроблено все необхідне.

Полковник Форест напружився в кріслі, ніби виструнчився:

— Пане президент, ви мене давно знаєте… Я роблю все можливе для безпеки. Розумієте — все!

— Конкретніше!

— Окрім себе, я можу підозрювати тільки… генерала Девіса та вас, пане президент.

— Облиште жарти.

Запанувала напружена тиша.

— Пане президент, мені видається, що варто відмовитися від виконання програми "Зевс"… на деякий час. У мене погані передчуття… Треба спершу знешкодити агента… — сказав генерал Девіс.

— Зрозуміти я вас можу, генерале. Але мушу визнати, що міркуєте ви не дуже оригінально. Окрім ваших ракет, ваших, бо ви за них відповідаєте, є на світі й ті справи, яким ці ракети слугують. Крім того, термін виконання програми "Зевс" визначається взагалі не нашими ініціативами. "Зевс" мусить стартувати не пізніше як за півроку після закінчення монтажу "Ери". Інакше все втрачає будь-який смисл. Мільярди будуть викинуті на вітер. На космічний вітер.

— З цим не можна не погодитися, пане президент.

— Тож не будемо торгуватися. Ви забезпечите старт "Зевса" в установлені строки. Чи не так? І ніхто, окрім вас самих, не винен, що виконання програми, про суть якої взагалі, крім нас трьох, ніхто не повинен знати, з якихось причин ускладнюється. Гадаю, ви розумієте, що я маю підстави говорити з вами і в трохи іншому тоні.

Але...

— Пане президент, хоча я й передчуваю, що все це набагато серйозніше, ніж ми можемо собі уявити, але ми а полковником Форестом відчуваємо всю глибину покладеної на нас відповідальності. Ми з Форестом перетрусимо всіх і все! Старт "Зевса" буде забезпечений!

— Не сумнівався, що ви зрозумієте мене правильно, генерале. А ще хочу вам порадити... Не варто шукати шляхи, аби усунути вашого сина, астронавта Джозефа Девіса, від участі у виконанні програми. Швидше навпаки, хай де додає вам снаги зробити все належне... Ви згодні зі мною, генерале?

Летимо, летимо, поспішаємо.

Хто бджолою, а хто, як комар.

Хтось новим реактивним лайнером.

А хтось інший — листком в листопад.

Летимо. Хтось — за вітром. Хтось — проти.

Летимо до мети… До мети?

Посивілі завбачливо скроні

маяками на нашім путі.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Швидкісна авієтка летіла низько-низько спершу над океаном, потім над брудно-жовтими піщаними дюнами.

"Господи, — думав генерал Девіс. — Який же я був замолоду наївний. А нині — я, мабуть, просто дурний. Я — лише крихітна і безпорадна частинка велетенської жорстокої машини. Я — маріонетка в генеральському мундирі. Актор велетенського ляльківого театру трагедій. А хто режисер? Хто написав для мене роль? Президент? Аж ніяк! Він — маріонетка, як і я. Але хто нами керує? Хто смикає за невидимі мотузочки? Ми самі себе смикаємо. Ми всі, як у густому павутинні, пов’язані один з одним. Кожен наш порух, кожен подих передається решті і змушує принишкнути, або ж навпаки… Все побудовано на зворотних зв’язках… Прищемлений дверима хвіст, голосне розпачливе "няв!". Ах, пробач, моя кицюню, я винен перед тобою, але, врешті, сама будеш обережнішою. А кошеняток твоїх ми потопимо, кицюню. І де ти тільки примудрилася їх нагуляти? Ніби і з кімнати тебе не випускали… Господи, як я втомився… І яке мені все бридке… Я сам собі бридкий. Я навіть не маріонетка. Я — просто заводна лялька. Коли закінчується, слабне накручена пружина, лялька зупиняється… Джозефе, я винен перед тобою… Тебе виховували всі і ніхто… Тебе виховував цей велетенський багатоликий і безликий світ… Я винен перед тобою, сину… Але я не зможу бути винним ще й перед

Богом. Якого немає… Ми всі, мов у павутинні… Ми ніби силкуємося щось зробити, щось змінити на краще, але від кожного нашого руху тільки тугіше затягується зашморг… Ми шукаємо винного у всіх наших бідах, повзаємо зміями у високих травах, шукаємо у траві, як у лісі, ми зазираємо в кожну криницю, забруднюємо останні краплі чистої води, ми зазираємо в кожну душу, лякаємо у степах останніх перепелів… Нас багато… Ми всі шукаємо. Шукаємо того, хто винен. І знаходимо — один одного… Джозефе… Я вже не дорожу не тільки власним, але й твоїм життям. Для мене вже немає нічого дорогого, рідного в цьому світі… Лише крихітний черв’ячок недотруєної, недогнилої совісті ще ворушиться, ше живе… "Жити чесно дуже нелегко, але ще важче для мене відчуватися коров’ячим млинцем, який ні за що не відповідає і якому ні перед ким не соромно…" Я зроблю все, щоб мені не було соромно перед Богом. Якого немає. І пробач мені, Джозефе. Господи, якого немає, пробач мені все, що зможеш пробачити".

Генерал дістав з кишені ралану, невелику морську мушлю, підняту з морського дна колись ще молодим Петером Девісом, приклав її до вуха. Слухав. Полковник Форест кинув на нього іронічний погляд.

Швидкісна авієтка летіла низько-низько спершу над океаном, потім над брудно-жовтими піщаними дюнами, нарешті торкнувся шасі бетонованої смуги.

Нашу любов вимірюють

рентгенами.

Весна. Бліндаж. І сльози на

щоках.

Наша любов — радіаційна

бестія.

Тюльпани. Стронцій. Листопад.

Нашій любові — і галактики

замало.

Поезія війни. Поезії — війна.

Наша любов — це спалах

наднового

радіоактивного, космічного вина.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Всі вже добряче підпили. Молода компанія насолоджувалась буйствами танцювальних ритмів. Власне, танцювало тільки дві пари. А решта блаженно релаксувалися у глибоких кріслах нічного бару, посьорбуючи шампанське з коньяком, розчиняючись у пасмах густого цигаркового диму та в спалахах світломузики.

Сігна не танцювала, сиділа, блаженно примруживши, з сигаретою в руці — ще зовсім дівчисько, красиве своєю юністю, у рожевій сукні, як і на кольоровому великому портреті в підземному номері астронавта Джозефа Девіса.

Поруч із нею уже геть посоловілий Хенк. Батько Хенка був відомим письменником, а він сам — такий собі, в цю мить захмелілий дженджурик, вилицюватий, худорлявий, час від часу втирав просто долонею спітніле чоло і позирав довкола, обводячи присутніх дещо

одурілим поглядом, в якому прозирала зачаєна підступність та якась п’яна затравленість.

— Потанцюємо, Хенк?

— А Джозефа ти запитувала, він дозволив тобі танцювати зі мною? Хоча, гадаю, я і сам собою щось вартий. Га? — в голосі в’їдлива іронія та бравада. — Я, безумовно, ніколи не загрібатиму космічні мільйони, але, сподіваюся, кілька земних мільйонів для мене залишиться…

— Принаймні у вигляді батьківської спадщини…

— Хоча б і так… — криво усміхнувся хлопець. — Але мій старий ще довго тягнутиме. І хай тягне. У нього це гарно виходить. Ходімо і справді потанцюємо. Життя — це рух. І мушу сказати, що не лише в космічних далях…

— Хенк, навіщо ти знову нагадуєш мені про Джозефа? Я його не бачила вже чотири місяці. І невідомо, коли побачу.

— Та й навіщо тобі його бачити. І так усі знають, що він — твій. А ти — його кицька. І ти його обов’язково дочекаєшся. Таких, як він, варто чекати навіть якщо дуже нетерпиться… Ходімо танцювати. — Він поклав руку дівчині на плече.

Сігна млосно підвелася:

— Ти вже дописав свою повість? Оту, що ти розповідав… Повість, яка принесе тобі всесвітню славу… А для початку бодай якісь власні гроші, — Сігна хихикнула.

— Давай краще вип’ємо ще трохи… А танцювати я не буду, Сігно. Вже не хочу. Давай вип’ємо. На брудершафт — за твого Джозефа. Я хочу випити за астронавтів, за мужніх хлопців і за їхніх кицьок, котрі чекають

на них у земних блуднях, ох, пробач, буднях… А повість я ще не написав. Ось за це також давай вип’ємо. За мою повість про… астронавта Джозефа Девіса…

— На брудершафт? За повість про Джозефа? Не блюзнірствуй! І не блазнюй! Ти ж знаєш, що я справді його…

— То й люби собі на здоров’я. — Хенк наповнив ущерть свій келих коньяком. — Люби його. Люби всіх, кого любиться. Бо лише її величність любов… — Він відсьорбнув і багатозначно закотив очі. — Бо лише любов, моя люба, є тою силою, що рухає світом. Бо лише любов, розлита ось у такі келихи, живить наші душі. Так, як гній, розкиданий по плантації, живить рослини. П’ємо за наші космічні модулі з ядерними серцями, вони утверджують у нас віру в завтрашньому дні, пронизаному сотнями рентгенів любові… Космічна любов мегатонного віку виміряється рентгенами, моя люба. Ти ще не чула про це? Твій Джозеф — самовідданий служитель нашої новітньої любові. Я йому просто заздрю. Мені не судилося утверджувати…

— Припини, Хенк Не блазнюй!

— Ми — космічний гній, дорога моя Сігно. Ось так. І єдине, що мене нині по-справжньому ще турбує, на якій космічній плантації нас розкидають, кого ми будем удобрювати. І якщо я виявлюсь поживним субстратом для таких прекрасних, як ти, Сігно, тюльпанчиків, то мене не злякає навіть їхній червоний колір…

— Ах, припини, Хенк! Правда не стає правдивішою від того, що її говорять так голосно.

Колись я був певен, що будь-яке безумство в державних масштабах не вічне. Проте зараз я з кожним днем дедалі більше переконуюся — ми всі заходимо у страхітливий тупик, з якого немає вороття. Все вирішують тільки гроші. Якщо нам добре платять, ми забуваємо про все

— про елементарне раціо, про потреби народу, про ядерну смерть. Таке враження, що ми всі перетворилися на ходячі "ілюстрації результатів духовної рекастрації", як сказав один письменник. Ми — усміхнені манекени. І усміхаємось лише тоді, коли бачимо живі гроші.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

"Червоного пса" шукали в атмосфері загальної підозріливості, але без найменшого ентузіазму, бо кожен, пройшовши вже стільки не вельми приємних і принизливих перевірок за своє життя, розумів, що тінь підозри падає на кожного, тож залишалося лише передчувати страх перед перевірками додатковими, майбутніми, і ніхто не відчував ніякої вини.

— Пане генерал, ми перевірили всі блоки й системи у третьому бункері. Не помічено ніяких відхилень від норми. Ніяких пошкоджень.

— Як розуміти ваше — ми перевірили?! Я наказав — усе перебрати! Розібрати усе до гвинтика і потім змонтувати заново! Звертати увагу на будь-яку сторонню пилинку! Все перебрати! Все власноручно перемацати!

— Пане генерал, для цього нам будуть потрібні представники багатьох фірм… Демонтаж третього бункера вимагатиме…

— … вашого розуму і кмітливості насамперед, хлопчики! Ніяких представників! Ви ж самі це розумієте. На територію бази зараз не ступить ніхто сторонній!

— Так. Але…

— … але треба виконувати наказ! Термін виконання усіх робіт — десять днів.

— Ми не можемо гарантувати, пане генерал, що без представників фірм ми за такий короткий строк виконаємо завдання на належному рівні.

— Ви хочете сказати, що ваша кваліфікація не дозволяє вам виконати наказ на належному рівні? Для мене особисто не становитиме проблеми цілком замінити вас усіх іншими спеціалістами. А вас доведеться залишити на території бази до особливого розпорядження. Ви вже забагато знаєте, хлопчики.

Безумовно, генерал знав, навіть не намагатиметься здійснити свою погрозу, проте сказані слова подіяли. Принаймні після чергового, майже розлюченого обурення:

— Ми вам, хлопчики, непогано платимо! За такі гроші ви всі могли бути б і трохи кмітливішими!

У відповідь почулося бадьоре:

— Зрозуміло, пане генерал! Наказ буде виконано вчасно!

— Але ж дивіться, аби не залишилося зайвих деталей. — Генерал завчено по-батьківськи усміхнувся. — Бо тоді ми й вас переберемо по кісточках.

— Зрозуміло. Все буде гаразд, пане генерал.

— Бог на поміч, хлопці.

Зарізали козу, їх завжди ріжуть,

одну раніше, другу згодом.

А як немає кіз, знайдеться бик чи півень.

Знайдеться хтось. І завжди знайдуть ніж.

Та спершу їх живих і поподоять, й

попобриють,

запустять у череду

а чи дозволять поспівать.

Зарізали козу. Хлопча сльозу пустило.

Утерли сльози. Ну й дурне ж!

Ану, мерщій — гулять!

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Особиста зустріч генерала Девіса з президентом тривала недовго.

— Я радий почути від вас, пане генерал, що для безпеки "Зевса" зроблено все можливе. Про це мені доповідав і полковник Форест. Тож маю підстави сподіватися, що все буде гаразд? І ми з вами можемо остаточно обговорити деякі подробиці. Оскільки ви самі наполягали на нашій сьогоднішній зустрічі, то можу припустити, що ви маєте до мене якісь запитання чи пропозиції…

— Пане президент, я зараз звертаюся до вас насамперед як людина, що вболіває за інтереси нашої держави..

— Конкретніше! — роздратовано перебив його президент. — Не гаймо часу на слова!

— Я хочу наголосити на тому, що "Ера" — науковий орбітальний модуль. Принаймні в очах загалу. І тому мене цікавлять гарантії щодо політичного престижу…

— Це ви доречно додали, що "Ера" — науковий модуль в очах загалу. Але ж ви не гадаєте, пане генерал, що загал складається з дурнів? Всі знають, що таке наукові модулі — і наші, і їхні! — Раптом президент зірвався на підвищений тон: — І гадаю, всі повинні розуміти, що таке збереження орбітальної переваги! У скільки мільярдів виллється створення ще одного нашого "наукового" модуля для вивчення реліктового, чи якого там у біса, випромінювання?!

Президент нараз замовк, театрально швидко заспокоївся і продовжив:

— Але, даруйте, я перебив вас, пане генерал… Які гарантії ви вимагаєте від мене?

— Гарантії того, що я й надалі матиму змогу, матиму підстави вважатися порядною людиною. Ви мене знаєте давно, ми могли б звертатися один до одного навіть менш офіційно. Тож я сподіваюся, що мої уявлення про порядність вам відомі і зрозумілі і не будуть сприйняті хибно…

— Конкретніше!

— На "Ері" — двадцять сім чоловік екіпажу. Але, як самі розумієте, не це мене хвилює. Конфлікт може перерости в воєнний…

— Я зрозумів вас, мій друже. Не хвилюйтесь. Політики також чогось варті. Я вам особисто гарантую, що ви, за будь-яких обставин, зможете

вважати себе порядною людиною. Врешті, самі вдумайтесь — роль "Зевса" дуже відповідальна, але й елементарно проста: йому треба тільки попросити в екіпажу "Ери" допомоги й дочекатися зближення модулів. Хай уже дехто поплеще язиками, про ґанджі нашої космічної техніки, але розмови обходяться набагато дешевше за монтаж і виведення на орбіту ще одного модуля… Врешті, чи мені вам розповідати? А забезпечити життя нашим астронавтам після космічної аварії зможете лише ви, генерале. Лише ви зможете зберегти життя своєму синові. Тут все у ваших руках, генерале. А для таких, як ви, професіоналів немає складності грамотно катапультувати хлопців. Але ж не раніше, ніж вони попросять допомоги в "Ери" і наблизяться на розрахункову відстань? — Президент багатозначно і зверхньо розсміявся. — Ось тоді ви ризикуєте виявитись людиною украй непорядною. Жартую. Одне слово, про той трагічний випадок на орбіті світ трохи поговорить і скоро забуде… А ви матимете усі підстави вважати себе порядною людиною. Не турбуйтесь. Це я вам гарантую. Бажаю успіху! З нами Бог!

І все в чужих руках зчужіло,

відбилося від рук гайнуло по руках.

І весь цей світ напружено закляк

в чужих руках ріднесенького сина.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Відразу після відльоту генерала президент вийшов на прямий зв’язок з полковником Форестом.

— Фред? Вітаю. Чим порадуєш?

— Конкретно — нічим… Але ж ти розумієш, що я особисто відповідаю за виконання програми "Зевс". До всього ж ми з тобою давні пройди, і я не хочу осоромитися в твоїх очах. Все буде гаразд. За будь-яких розкладок — все буде гаразд. Ти мене знаєш не перший рік і тому можеш сміливо на мене покластися.

— Фред, скажи відверто… Що ти думаєш з приводу цього Сіріуса?

— Я не можу похвалитися нічим конкретно. Втім… Мені важко повірити, що програма "Зевс" не буде виконана, але навіть якщо таке й трапиться, то я особисто обіцяю, що нам з тобою не доведеться червоніти. Я зроблю все, щоб навіть провал програми "Зевс" був нам корисний. Віриш мені, Старий Лисе, пане президент?

— Так, я знаю тебе… І тому нічим не буду обмежувати твою ініціативу… І не задаватиму зайвих запитань, Фред.

— Маю свій план. В мене надійні зв’язки в цьому світі. Я можу обійтися і без політиків, аби не потерпати за власну репутацію… За наші з тобою репутації.

— Добре, Фред. Ти ніколи не давав мені підстав сумніватися в тобі.

— А це тому, Старий Лисе, що я завжди кажу тільки правду і лише правду. Мене ще в дитинстві дуже били за найменшу брехню, і тому я дитиною зрозумів, що в нашому наскрізь брехливому світі є лиш одна можливість брехати і не бути спійманим на брехні, — це казати виключно правду. Все одно ніхто не повірить, але ж ніхто й не викриє твого обману. В цьому щось є, чи не так, Старий Лисе? Обнімаю тебе. З нами Бог!

Все наше життя перетворилося на дикий карнавал. Ми, спершу ніби для простої розваги, поодягали химерні і кумедні маски

найрізноманітніших потвор. Ми живемо, ми веселимося, але під нашими масками вже немає наших облич. В нас уже немає власних облич.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Димний антураж нічного бару.

— Я хочу тобі сказати, моя люба Сігно, що я вже давно збагнув один закон природи, — кожному свій час. Я про це не почув, не повірив комусь на слово — я сам відчув розумом, кожною клітиною шкіри. Кожному свій час! І той, хто замолоду був дуже мудрим, з роками може, а можливо, й мусить опинитися серед дурнів… Я полюбив відвідувати смітники — місця вічного спочинку людських бажань і потреб. На смітниках є все — широкий вільний вибір того, за що ще вчора люди готові були й горлянки перегризати. А сьогодні — будь ласка… З кожного із нас його величність Час викроїть тільки те, що йому потрібно. І він не обійде нікого. І якщо з твоєї шкіри зроблять просто бубон, то знай, що саме бубон зараз і потрібен Часові. А відтак — потрібен ти і твоя шкіра. І мусиш радіти, що ти потрібен світові. І навіть простий пшик, то є не просто пшик, то — подих вічності. Я, моя люба, добре відчуваю свій час. Яз тих пташок, котрим ще рано подавати голос… Давай ще вип’ємо…

Нараз до Хенка підійшов бармен:

— Вас до телефону.

— Кому це я знадобився серед ночі?

Хенк повернувся хвилин через п’ять. Він якось споважніло, навіть дещо пихато, підійшов до Сігни і багатозначно, промовив:

— Пробач… Я помилився…

Сігна дзвінко розсміялася:

— За що тобі пробачити? В чому ти помилився?

— Я тобі щойно сказав, що мені рано подавати голос… Але мій час уже настав.

— Що, з твоєї шкури його величність Час уже зібрався робити бубон? Пробач за такий жарт…

— Пробачаю, Сігно… Я люблю такі жарти… Завжди отак жартуй зі мною… То що, вип’ємо?

Ми вже давно забули слово доброчесність… А мені пригадуються, колись і я читав Сенеку, слова про те, що керувати можна тільки доброчесністю, душевні ж хвороби легше викорінити, ніж їх загнуздати. І ще Сенека говорив про те, що людська Вірність є святим благом людського серця, ніяка необхідність не змусить Вірність до обману, ніяка винагорода не спокусить. Вірність скаже — пали, бий, убивай, але я не зраджу, чим сильніший біль буде випитувати таємниці, тим глибше я їх заховаю… Які прекрасні й наївні слова. Аж хочеться померти. Точніше, аж не хочеться жити у нашому вільному й прекрасному світі.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Машина, зупинилася під розлогим гіллям молодого. платана.

Хенк, квапливо вийшовши з нічного бару, довго роззирався навсебіч і не міг її помітити, аж поки прочинились дверцята і в салоні спалахнуло світло.

— Я тут, Хенк.

Від несподіванки він злякано завмер:

— Привіт, Артуре. Ти довго мене чекав?

— Сідай.

Машина відразу рушила, і вони помчали нічним містом.

— Як тобі ведеться, Хенк? Як успіхи на літературній ниві?

Хенк промовисто змовчав, лише поглянув на Артура дещо винувато й присоромлено, а той пограв трохи жовнами, ховаючи ледь бридливу гримасу, виплюнув у відкрите вікно жуйку і позирнув на підпилого хлопця іронічно, спідлоба. Хенк споважнів у передчутті ділової, важливої розмови.

— Пишу я багато, — мовив багатодумно.

— Як здоров’я батька?

— Спасибі. Нівроку. Я його давно не бачив.

— Вже друга година ночі. Ти спати хочеш? В тебе стомлений вигляд… Багато випив?

— Пусте. Все гаразд. Я нічна пташка. Як і ти, Артуре. Я відсипаюся вдень.

— Добре, тоді повернемось до справи… Я радий, що ти, не вагаючись, зголосився зі мною зустрітися. Справа дуже відповідальна й важлива, але ще не дуже нагальна… Маємо час усе зважити… Повторюю, я радий, що ти такий безвідмовний… — на крутому повороті Хенка притиснуло до Артура, п’яно й вибачливо усміхаючись, він

незграбно вирівнявся. — Я вже тобі говорив, що саме твоя допомога нам зараз дуже потрібна… І це може стати початком твоєї блискучої творчої кар’єри. Ми про це потурбуємось… Одне слово, слухай мене уважно. У нас є точні дані, що астронавт Джозеф Девіс веде, сказати б, подвійну гру. Буду з тобою відвертим, у нас немає особливих претензій до Джозефа, він загалом путній хлопець, і ми переконані, що він сам розбереться, на кого йому краще працювати і яким богам краще молитися, але… Трапляється всяке… Ось матеріали. — Артур поклав на коліна Хенкові великий сірий конверт. — Ці документи однозначно свідчать, що від астронавта Джозефа Девіса можна чекати всього…

— Розумію…

— Ти ще нічого не розумієш. Надійно заховай зараз цей конверт. Я підвезу тебе до самого твого дому. Там ти спокійно можеш ознайомитись з цим усим і до певного часу заховати в твоєму особистому сейфі. Гадаю, не варто наголошувати, що, крім нас із тобою, ніхто про ці папери не повинен знати.

— Ясна річ.

— Якщо Джозеф Девіс поведеться гідно, а ми сподіваємося, що саме так і буде, то конверт ти повернеш мені. І ми тоді просто забудемо з тобою про все — і про цю нашу розмову, і про зміст цих матеріалів. За твою згоду допомогти нам тобі належить королевська, як на мене, винагорода. — Артур дістав з бічної кишені літника чек і простягнув його Хенкові.

Той уважно подивився, і його брови звелися:

— Спасибі.

— Але якщо виникне потреба, то ти відразу, негайно, терміново, тої ж миті ці матеріали обнародуєш… Уважно ознайомся з текстом. Якщо

виникне потреба, то в тебе не буде й хвилини на читання… А ти муситимеш знати, про що тут ідеться…

— А яким чином ці документи потрапили до мене?

— Ти знаєш Сігну Конрад?

— Так. Ми з нею і з Джозефом разом вчилися.

— Отож. І зараз ви часто зустрічаєтесь. Нам це дуже подобається, що ви часто зустрічаєтесь… Скажу більше, я знаю, що Сігна тобі не байдужа… — Артур розсміявся, — Та й кого може залишити байдужим таке юне курчаточко? Чи не так? До речі, якщо захочеш, це своєрідний додаток до твого сьогоднішнього гонорару, то ми б могли трохи посприяти, щоб вона була… прихильнішою до тебе… Знаєш, ми не боги, ми не можемо обіцяти, що вона втюриться в тебе так, як це буває в кіно, але принаймні сподіваюся, не відмовиться переспати пару разів… Домовились?

— Спасибі, — розчулено пробелькотів Хенк. — Але ж, крім того, що Сігна Конрад — наречена Джозефа…

— Помовч… Слухай… Ми знайдемо надійний спосіб передати Сігні пакет від Джозефа, але він обов’язково потрапить до твоїх рук при належній кількості свідків, і ти вже сам потурбуєшся, щоб він у тебе й залишився. У тому конверті будуть чисті аркуші паперу. Це на той випадок, якщо з якихось причин конверт не утримається в твоїх руках. Розумієш? А справжні матеріали вже в тебе.

— Так…

— Гадаю, тобі не треба пояснювати, чому цей конверт не повинен потрапляти Сігні Конрад?

— Вона — наречена Джозефа, вона може просто знищити будь-які матеріали, що його компрометують… Це я розумію… Але якщо ці матеріали зараз у ваших руках, то чи не простіше…

— Ні, Хенк, не простіше. Ти сьогодні забагато випив, і в тебе кепсько варить голова. І, врешті, свого часу ми з тобою домовилися, що задавати питання буду переважно я, а від тебе чекатиму відповідей та діяльності.

— Пробач, Артуре. Але я просто хотів дещо уточнити для себе.

— Зараз я підвезу тебе до твого дому. Тобі треба гарно відіспатися. Завтра зустрінемось і продовжимо розмову. Але будь тверезий… Конверт відразу поклади в сейф,

— Добре… Спасибі, Артуре… Велике спасибі…

За вікнами машини пролітали яскраві неонові пейзажі. В небі хрипко просичав, виймаючи душу, швидкісний винищувач.

Ми солдати, пане генерал.

Ми — сини свободи підневільні.

Ми збагнули — так а чи не так:

діють закони вільного падіння

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Генерал Девіс і полковник Форест ходили серед буйноцвіття квітів, трав і декоративних дерев під високим куполом прозорого штучного неба.

Невеликий оазис серед безмежної брунатної пустелі відокремлений від усього довколишнього ажурним склепінням.

Вони вийшли до невеликого озерця. На березі, майже коло самої води, — декілька дерев. Дві розлогі верби, каштан і три стрункі тополі. А на кожному дереві — свій птах. На повний голос звучав прекрасний пташиний хор. Невеликі, майстерно зроблені у формі птахів динаміки виповнювали простір художнім щебетом, тільки-но люди підходили до дерев.

. — Можете не хвилюватися, пане генерал. Врешті, справа безпеки — то моя робота. За будь-яких обставин ми з вами вийдемо сухими з води. Сухими й чистими… До речі, — полковник усміхнувся, — вам більше не дзвонив Сіріус?

— Дзвонив. Кілька разів зранку. Просив, аби я дав йому похмелитися.

— Справді? — підтримав серйозний тон полковник. — І як же ви з ним повелися? Яке рішення прийняли?

— Я послав його під три чорти!

— Правильно зробили, пане генерал. Хронічно непрохмелений Сіріус не зможе заподіяти нам ніякісінької шкоди… В нього руки тремтітимуть. Чи що там може тремтіти в сіріусів? Ха-ха… Але якщо серйозно? Я особисто нічого не можу збагнути. Та й у вас, пане генерал, бачу, немає конкретної версії…

— Фред, я дуже прошу тебе, знайди спосіб якось усунути Джозефа від цього польоту. Я передчуваю біду. Фред, ти мусиш погодитися, що моя інтуїція мене ще ніколи не підводила. Я передчуваю невідворотну біду. А особа Сіріуса залишається для мене суцільною загадкою…

— Я розумію вас, пане генерал. Але навіщо вам випробовувати власну долю? Ви ж самі знаєте, що відмовити Джозефа від цього польоту практично неможливо… А вас особисто, генерале, це повністю оберігає від будь-яких підозр.

— Ти собі забагато дозволяєш, Фред.

— Я дозволяю собі рівно стільки, скільки дозволяє мені моє нинішнє становище. І ви це прекрасно розумієте, генерале.

— Якщо Джозеф загине…

— Все в руках божих! Ми з вами солдати, пане генерал.

Старезний ситий Кіт

веде подвійну гру…

Старезна пані Гра

веде котів на повідку.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Вже давно перевалило за північ. Сігна й Хенк знову сиділи у звичному шалі голосної музики. Затято виводив свою партію саксофон. Раптом Сігна поглянула на годинник.

— Ой, пробач. Я обіцяла зателефонувати. Я скоро повернусь. — І вона майже вибігла з невеликої прокуреної зали, обминаючи кількох танцюючих.

Сігна розхвилювалась. Вона запізнилася аж на три хвилини. Артур уже чекає. А це погано. До Артура не варто запізнюватись. Ніколи не варто запізнюватись до тих, котрі гарно платять.

Машину вона помітила відразу під розлогим гіллям молодого платана. Підбігла, прочинила дверцята, слухняно й завчено поцілувала Артура.

— Пробач, я трохи спізнилася.

— Нічого… Але в мене справді мало часу сьогодні… Шкода, що ми не зможемо сьогодні трохи розважитись у мене вдома. Та нічого, надолужимо іншим разом. Слухай уважно. Ось матеріали, про які я тобі говорив. Ти захопила сумочку?

— Звичайно.

— Надійно заховай вдома. Ці матеріали однозначно свідчать, що Хенк, сказати б, веде подвійну гру. Буду з тобою відвертим, у нас немає до Хенка особливих претензій, він загалом путній хлопець, і ми переконані, що він сам розбереться, якому Богові краще молитися… Але, трапляється всяке… Ти почитаєш і сама переконаєшся, що від Хенка можна чекати всього… Цей конверт мусить надійно. зберігатися в твоєму особистому сейфі, доки не прийде час згадати про нього. Ознайомишся з матеріалами і зрозумієш, що ти їх просто сама побачила колись у Хенка на столі. Випадково побачила, він їх залишив… Ти ж часто буваєш у Хенка вдома?

— Так…

— О, прекрасно… Нас дуже радує, що ти часто бачишся з Хенком. Будь до нього трохи прихильніша, Все це на користь загальній справі. Тож, одного разу ти побачила в нього на столі ці матеріали і не

втрималася, почала читати, а потім… Жінки — такий цікавий народ. Логічно?

— Так.

— Якщо Хенк достойно поведеться в одній ситуації, ти цей конверт віддаси мені. І ми просто забудемо про нашу розмову. За твою щиру згоду допомогти мені зараз — ось, тримай. Це на згадку про нашу сьогоднішню зустріч. — Артур, усміхаючись, простягнув їй чек.

Хенк спроквола допивав другий келих шампанського, коли на порозі бару з’явився сухорлявий молодик у сірому костюмі з великим конвертом у руці. Піднявши той конверт над головою, він голосно сказав:

— Пакунок особисто для Сігни Конрад! — Молодик обвів поглядом присутніх і повторив: — Пакунок для Сігни Конрад! — і попрямував повільно до столика, де сидів Хенк.

Той відразу все зрозумів і рвучко підхопився:

— Сігна Конрад вийшла зателефонувати. Вона повернеться за кілька хвилин. Ви її зачекаєте?

— В мене дуже мало вільного часу, — голосно мовив молодик. — А ви б не могли їй це передати?

— Безумовно. Можете не турбуватись.

— Спасибі.

Хенк якомога спокійніше поклав конверт до кишені, допив своє шампанське.

А коли повернулася Сігна, розпашіла і збуджена, тихо мовив їй. майже на вухо:

— Може, ходімо вже звідси? Тут така задуха…

— Безумовно, "Хенк, твоє слово для мене — закон. Ходімо на свіже повітря.

— А може, заглянемо до мене? — багатозначно усміхнувся Хенк.

— Слово справжнього мужчини для мене закон, — несподівано погодилася Сігна, і це чомусь зовсім не здивувало Хенка.

Він задоволено і самовдоволено усміхнувся.

— Життя — прекрасна штука. Чи ж не так, кицюню?

Голос старого хазяїна вчувається вдалині.

Зів’ялі руді конвалії — на мармуровій плиті.

Голос померлої совісті. Собаче виття вночі.

Хто розповість собаці, що коїться в світі оцім.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Генерал Девіс останні дні просто лютував. Всім видавалося, що він перебуває одночасно на всіх об’єктах бази. Він особисто контролював перевірку найсучаснішої електроніки (хоча всі знали, що в електроніці генерал, м’яко кажучи, нічого не тямить), він особисто і неодноразово переглянув досьє на кожного солдата, він довго і чи не з кожним розводився про високий патріотичний дух солдата, про святі обов’язки

кожного перед вітчизною, про велику цивілізаторську місію Великої Держави, яка взяла на свої плечі тягар відповідальності за майбутній день кожного землянина в цьому складному сучасному світі.

— А якщо це справді пришельці? — якось після обіду несподівано запитав полковник Форест і хрипло розсміявся, відвівши убік іронічний погляд.

— Що це ти засоромився, ніби хлопчик, що випустив вітер під час уроку? — буркнув генерал. — Я особисто цілком схиляюся до цієї думки. Ото тільки доказів замало.

— Але є хоч якісь? — полковник професійно насторожився.

— По-перше, я не вірю, що в нашому броньованому, забетонованому світі може знайтися хоч одна мисляча амеба, яка здатна... — Генерал затнувся і довго мовчав, врешті роздратовано продовжив: — Одне слово, тому, хто потонув, не страшно згоріти.

Полковник слухав його уважно.

— Серед наших креветок просто не може бути зрадників. Зрада — це людська властивість. А хіба можуть зрадити креветки? Хіба черви можуть зрадити шматок гнилого м’яса? — Генерал довго і якось хворобливо сміявся. — Останнім часом я переконався, що наша електроніка, наші машини мудріші від нас самих. Але ми розмовляємо з машинами на різних мовах. У нас із ними різна природа. А звідки ми знаємо, яка природа в космічних пришельців? Може, наша апаратура слухається їх так, як добрий пес слухається голосу свого господаря? Саме тому я й наказав перебрати всі блоки нашого найновішого начинання... Залиште мене самого, полковнику. Залиш мене, Фред, я дуже втомився. Я вже починаю забалакуватись. Я мушу трохи відпочити. Хай він здохне, той Сіріус, разом із нашим "Зевсом"! І ось тоді

ми розкладемо їхні смердючі трупи і зіжремо все до останньої молекули! Фред, забирайся геть!

Проте полковник не квапився виконувати наказ. Він розважливо й безтурботно проказав по деякій паузі:

— Ви нагадали мені один анекдот, пане генерал. Медичний анекдот. Ви ж знаєте, що мій старший син — лікар? Як на мене, досить дотепно… Повзуть по землі два хробаки. Один і запитує: "Що це тату?" — "Це — трава, синку". — "Ах, як вона приємно лоскочеться". — "А оце квіти, синку". — "Ах, які вони красиві й запашні". — "А над нами — небо, синку". — "Ах, яке все прекрасне довкола. А чому ж ми з тобою, таточку, живемо не серед оцієї краси?" — "Бо наша батьківщина, синку, глибоко під землею".

— Фред, забирайся геть, — мовив генерал уже зовсім лагідно.

— Вам сподобався анекдот, пане генерал?

— Я його вже кілька разів чув від тебе, Фред.

— Справді? Вибачте. Мабуть, мені скоро доведеться подавати у відставку. На моєму місці потрібна людина з гарною пам’яттю, — сказав полковник і лукаво примружився.

І от вже майже все…

Запитань вже немає.

Собака виє.

А душа летить.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

— Життя — прекрасна штука, кицюню. Чи ж не так? І, мабуть, це прекрасно, що мені так хочеться спати з тобою, космічна богине…

Сігна манірно подивилася на Хенка, а той все ще не підводячись з глибокого крісла, закинувши ногу на ногу, продовжував:

— Віддавна кажуть, що не цікаво жити, якщо знаєш усе наперед. Людське існування, мовляв, просто неможливо собі уявити в системі чіткої визначеності, бо воно тоді, мовляв, буде позбавлене щастя, без якого люди, як ніби відомо, не зможуть жити або ж перестануть бути людьми. Проте не варто беззастережно погоджуватися з такими твердженнями, моя люба. Розумні сучасні люди майже завжди і майже все знають наперед. Принаймні декому із людського племені не відмовиш у здатності віднаходити можливості майже все знати наперед. І від того вони чомусь аж ніяк не нещаснішають. Вони лише, часом кризо усміхаючись, спостерігають за "щастям" тих, хто свідомо нічого наперед знати не хоче. Щоб не злякати полохливого метелика… — Хенк п’яно, але досить стримано розсміявся, — щоб не злякати, не сполохати красивого метелика, який сів їм на плече. Оті мудреці ладні вимазуватися липучкою, аби той метелик щастя приклеївся ніжками, і хай сидить на плечі вже здохлий, зотлілий, хай навіть перетвориться на гусінь, аби лиш не відлетів. Бо щастя легше утримати, аніж потім наздоганяти. Так говорить мудрість багатьох племен. Ти зі мною не згодна, космічна богине?

— Я відчуваю, що ти вже дописав свою геніальну повість, яка принесе тобі всесвітню славу. — Сігна намагалася дивитися на нього закоханими очима.

— Моя шановна Сігно Конрад, життя — прекрасна штукенція, і тому справді ходімо до мене додому, де трохи затишніші умови для спілкування людей, котрі не вимащують свої плечі липучкою…

— Равлик вилазить із своєї мушельки… Слимачок… — На її устах грала бридлива усмішка. — Ну, ходімо вже…

Я тупо дивився на екран, і в моєму погляді не було ні здивування, ні страху, ні будь-якого внутрішнього заперечення, ні жалю, ні образи, ні обурення, ні звичайної батьківської жалості… Нічого. Застигла тінь єдиного бажання, щоб це все швидше закінчилось. Я просто заплакав.

(Зі щоденника Констанція Девіса)

Генерал з’явився у машинному відділенні "Зевса" несподівано. Ішла остання перевірка перед стартом.

— Ну, що тут? — Голос генерала схвильовано дрижав, але його виправдовувало те, що він увірвався зненацька, важко переводячи подих.

— Все гаразд, пане генерал, — крізь зуби мовив полковник Форест. — Все гаразд.

— Екіпаж зайняв свої місця?

— Вже віддана команда.

З полковником Форестом вони піднялися в кабіну пілотів. Двоє молодих стрункіх хлопців в оранжевих комбінезонах з відкинутими шоломами зустріли їх, хвацько виструнчившись.

Батько з сином зустрілися поглядами.

— Ми готові до виконання програми "Зевс". Наше самопочуття відмінне. За нас можете не турбуватися… — І трохи стиха. — Все гаразд, батьку. Я в прекрасній формі.

Генерал дивився на сина майже розпачливо, він простягнув синові пакет:

— Командире "Зевса", ознайомтесь з деякими подробицями програми, — сказав офіційно.

Джозеф розірвав конверт, стоячи струнко, уважно прочитав.

— За систему синхронізації катапультування ми можемо бути спокійні? — запитав трохи згодом.

— Так. Цілковита гарантія, — буркнув полковник Форест.

— Програма зрозуміла, пане генерал!

— В тебе немає ніяких запитань, сину?

— Запитань немає. Програма буде виконана. До зустрічі на Землі!

В очах сина генерал не побачив ні здивування, ні страху, ні внутрішнього заперечення, ні жалю, ні образи, ні обурення, ні звичайної людської жалості до тих, хто мав загинути — нічого! В погляді сина, в погляді бравого манекена, застигла усмішка і лише тінь єдиного бажання — пошвидше стартувати.

"Боже, якого немає, і це мій син? Це моє продовження?"

— Бажаю успіху! Старт дозволяю.

Потім генерал уважно глянув на полковника Фореста!

— Ходімте ще раз оглянемо основні блоки й системи. Маємо час, Фред, аби максимально перестрахуватись.

Полковник охоче погодився:

— Зайва перевірка перед стартом ніколи не зайва. Полковник пішов першим, за ним — генерал.

— Ну, яку версію походження шановного Сіріуса… — почав був Форест, але надовго замовк, вони опускалися вузькими і крутими сходинками. — Справді, які ваші передчуття, пане генерале?

— Хай мої передчуття залишаться зі мною, Фред. Слова, як і передчуття, субстанції нематеріальні…

Протискуючись поміж регенераційними колонами, генерал Констанцій Девіс швидко і непомітно уклав між стулками ребер холодильника невеликий портсигар, начинений вибухівкою. Помітити його там без спеціального обстеження, навіть якби полковник і повернувся, було неможливо.

Вони вийшли з велетенського корабля, люк за ними зачинився.

— Ну що, як кажуть, Бог на поміч, — мовив полковник Форест.

— Атож. Бог завжди допомагає у добрих ділах.

"Зевс" вибухнув на сорок сьомій секунді після старту.

На екрані центральної пультової все було добре видно.

Спершу розверзлася земля, і з-під неї повільно почала випинатися сріблясta куля, вона криваво відсвічувала у променях призахідного сонця, у вихорі вогню вона все швидше піднімалася в небо. І раптом…

Все розпалося на тисячі уламків, оповитих густою хмарою, які на мить немов зависли в повітрі.

Генерал, притуливши до вуха рапану, яка марно прагнула відгукнутися серед густої тиші глибинами свого вивареного колись у старій каструлі молюскового єства, тупо дивився на екран, і в його погляді не було ні здивування, ні страху, ні внутрішнього заперечення, ні жалю, ні образи, ні обурення, ні звичайнісінької батьківської жалості, ні тіні радості від того, що "Ера" не буде знищена, а він, генерал Девіс, зможе вважати себе порядною людиною і йому не буде соромно перед Богом, якого немає, — нічого! В погляді генерала застигла тінь єдиного бажання, щоб це все швидше закінчилось. Він просто плакав.

Відразу після вибуху полковник Форест вийшов на зв’язок із Центром.

— Сьомий! Терміново дай третій канал!

А за мить:

— Артуре! Негайно запускай виконання програми "Преса"! Негайно!

За кілька хвилин, не обертаючись, люто дивлячись на екран, полковник проказав:

— Прийміть мої щирі співчуття, генерале. Але мушу вам сказати, що треба готуватися до ще гіршого… Мої хлопці мають матеріали, які незаперечно свідчать, що ваш син, астронавт Джозеф Девіс, вів подвійну гру. Цілком можливо, що саме він і був отим Сіріусом. Розслідування прояснить усі подробиці. Особисто вам я раджу піти у відставку. До вас ніяких претензій… сподіваюсь, не буде. Подумайте самі про своє майбутнє.

Якусь мить панувала напружена тиша.

— Спасибі за пораду, Фред. Але я обіцяю тобі… Власне, я передчуваю, що нас обох чекає прекрасне майбутнє, за яке нікому з нас уже не доведеться соромитись, — мовив тихо генерал, дістаючи з кишені пістолет.

(Зі службового листа полковника Білла Гордона)

"Особисто для мене в цій історії залишається багато незрозумілого. Хоча слідство вже закінчилось, але все те, що трапилось на базі космічних досліджень 17М/13, ніякою мірою не пояснює рішення комісії. Висновки комісії цілком переконливі для загалу і навіть для широкого кола непрофесіоналів, але, на жаль, не можуть бути переконливими для фахівців.

Особисто для мене залишається вельми загадковим — чому Джозеф Девіс, командир корабля, ворожий агент, не уникнув смерті? Враховую також той факт, що його батько, генерал Девіс, котрий очолював виконання цієї урядової програми, також загинув, до всього ж "добровільно". При всьому бажанні я не вбачаю у цьому ніякісінької логіки. Якщо червоний агент — це справді Джозеф Девіс, про що переконливо свідчать опубліковані документи, то чому корабель вибухнув відразу після старту? Система катапультування була продумана, за матеріалами перевірки, до найменших подробиць. В цьому немає підстав сумніватися.

"Зевс" мусив імітувати неполадки в роботі електроніки і попросити допомоги в орбітального модуля "Ера", розраховуючи не тільки і не стільки на правила й закони орбітальної навігації, але насамперед на "психологічний статус екіпажу "Ери". "Зевса" мусили допустити не просто на максимально близьку відстань, а мусили б дозволити пристиковку, оскільки допомога в полагодженні систем електроніки вимагає ретельного огляду (і така можливість теж мала зацікавити екіпаж "Ери"), не викликаючи мимовільних страхів щодо безпеки.

Система катапультування, повторюю, була продумана до найменших подробиць. То чому ж Джозеф Девіс, ворожий агент, вибухнув відразу після старту? І чому його батько, генерал Девіс, вирішив за найдоцільніше пустити собі кулю, не забувши і про свого підлеглого полковника Фореста (цілком можливо, виконуючи його прохання)?

Як свідчать матеріали розслідування, генерал Девіс не мав за собою ніяких компрометуючих свідчень.

Я особисто вважаю, що батько, генерал Девіс, здогадувався про "духовне сум’яття" свого сина, котрий вів подвійну гру. Будучи справжнім патріотом, генерал знайшов у собі сили перебороти батьківські почуття і якимось чином знайшов можливість знищити "Зевса" разом зі своїм сином, оскільки в разі виходу на орбіту Джозефа Девіса ми могли б мати непередбачені наслідки. Програма "Зевс" могла б стати відомою широкому загалу, що по своїй суті близько до розв’язання воєнного конфлікту між двома наддержавами.

З цього приводу варто зауважити на ідіотизм тих осіб, котрі розробляли варіанти й допускали можливість "випадкового" безпілотного торпедування модуля "Ера". Доцільність саме програми "Зевс" не повинна викликати сумніву.

Я особисто вважаю, що вибух "Зевса" відразу після старту може бути пояснений лише втручанням генерала Девіса, який знайшов у собі сили перебороти батьківські почуття заради незаплямованого громадянського сумління. На мою думку, генерал Девіс заслуговує (враховуючи насамперед проблеми патріотичного виховання молоді) на зведення йому пам’ятника, як національному героєві.

Гадаю, що варто подумати також про уславлення особи полковника Фореста, не зважаючи на те, що він загинув від руки генерала Девіса. Повторюю, я гадаю, що це було зроблено за проханням самого полковника, котрий не міг собі пробачити, що не викрив на своїй базі

ворожого агента. Немає ніяких підстав сумніватися у відданості полковника Фореста".